

NOVADNIEKS

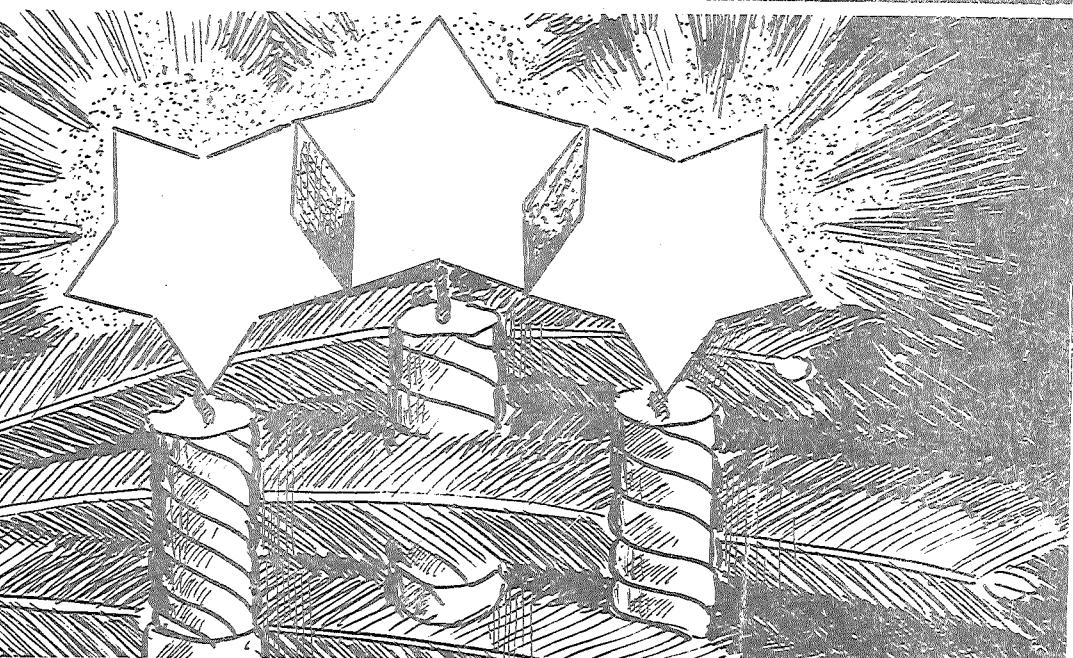
PREIĻU RAJONA LAIKRĀKSTS

Nr.109 (6268)

29.12.1991.

Mazumtirdzniecības cena 20 kapeikas

Laimīgu 1992. gadu!

Francis Kemps

AIZMĒRSTŌ DZIMTINE

Pasoki, brōleit, kur syltōka saule,
Kur pučeites skaistōkas zīd.
Kur sirsneibas vairōk, kur meilōki vōrdi,
Kur meitines jaukōki dzīd?
Pasok', kur gordōka maizeite malna,
Kur osorom ryugtuma nav?
Kur skaidrōkas sirdis, kur teirōkas jyutas,
Pasok', es aizmērsu jau?!

Voi aizmērsi, brōleit, dzimtines sauli,
Ka eistynai mōtei vysmeilōkais vōrds.
Ka dzimtines dzaltonem teirōkas sirdis,
Jūs pučem vysgordōkais smōrds!
Voi aizmērsi, brōleit, ka dzimtines klēpi
Tev bādas kai jyureņōs grimst,
Ka dzimtines maizeite vīnumār gorda,
Ka sirds tikvīn dzimtinē rimst?

Jau atkal esam gadu mijas priekšvakarā. Tik atri pienācis, ka vienu gadu esam kļuvuši vecāki. Tikai jaunībā tam nepievēršam uzmanību, ātrāk gribam klūt patstāvīgi, pieauguši, tikai tad sākam skaitīt un mūs sāk arī vērtēt pēc nodzivotā mūža garuma. Sak, tam ir pieredze, tas vēl var vilkt smagu vezumu, bet šim jau sirmi mati un daudz no viņa vēlēties nevar.

Cilvēki vērtē mūs, mēs viņus, dzīve iet un no katra prasa, cik vari dot, kas tevi ir pārsvarā — labais vai ļaunais, un atkarībā no tā būs atzinums. Tāpat mēs varam sašķirt arī savas dzīves gadus. Viens bijis labāks, bagātāks, mūs pacēlis augstāk, cits piebremzējis.

Aizejošo nevaram nosaukt par sliktu, lai arī ne visiem izdevies sasniegt iecerēto. Gada sākumā mēs, Latvijas Republikas ļaudis vēl tikai sirdīs sildījām neatkarības cerības, martā balsojām par Latvijas neatkarību. Tā iezmējās aizvien skaidrāk un, kā parunā saka, tad nelaime palīdzēja — pēc 19.augusta puča viss kļuva skaidrs un Latvija, kopā ar Baltijas māsām, varēja sākt patstāvības ceļu. Mūs šokējusi valdības Ziemassvētku dāvana — cenu brīvlašana un pārbagātā pašdarbība šajā zinā, bet vai ir bijis kas tāds, pie kā cilvēks nebūtu pieradis, kas pastāvējis mūžīgi. Gan jau viiss nokortosies.

Lidzi savai valstij — Latvijai — kopsoli gājusi dzīve mūsu, Preiļu novadā. Lai pametam skatienu atpakaļ. Kā nekad tik daudz pie mums bijis ārzemnieku, un paši arī braukuši uz aizrobežu zemēm, sevišķu interesi izraisīja skolotāju kora viešošanās Francijā. Ar kaimiņzemēm labas attiecības nodibinājuši zemnieki, sākusīs rosieties Latvijas Zemnieku Savienība, uz Madelānu pilskalna

bija sarikoti lauksaimnieku svētki. Kopā ar tici-gajiem atzīmētas baznīcu, priesteru un citu ie-vērojamu cilvēku jubilejas, par sevi ar dažādiem pasākumiem atgādinājusi LTF. Un kas gan ne-atceras tradicionālos krāšņos katoļu svētkus Ag-lonā, kur pēc gariem gadiem atkal notika jaunatnes dziesmu festivāls.

Daudz savīlojošu brīžu, kas turpinās arī tagad, radīja zemes reformas pirmā kārta, kad turpat vā visi rajona ļaudis apzinājās piederību zemniecībai, atcerējās par tēvu un vectēvu īpašumiem, lai no jauna tos celtu godā. Mēs sākām runāt par gāzes vada virzīšanos uz rajona centru un apkaimi, par jauniem veikumiem mūsu muzejos Jasmuižā un Preiļos, turpinājās arheoloģisko ekspedīciju darbs Jersikas valsts centrā, notika daudzi interesanti kultūras pasākumi. Pie Preiļu baznīcas iesvētīta plāksne vietā, kur tiks būvēts piemineklis repre-sētajiem.

Ir ko atcerēties vecā gada vakarā, kad katru no mums nodarbina jautājums: bet kā būs nākamajā? Atbilde daudzejādā zinā ir pašu rokās. Bet viens ir skaidrs — mums jākļūst labākiem, skaidrākiem, izdarīgākiem, iejūtīgākiem. Esot ieradums, ka Itālija vecā gada vakarā izmet laukā nevajadzīgas lietas, bet Japānā — dod 100 un 8 (laimīgie skaitļi) solijumus atmet tādu vai citu sliktu īpašību — vai mēs nevaram ko aizgūt no viņiem, jo taču esam par to, lai izietu pasaulei. Bet labs paraugs ir arī pašu mājās: šogad tika atjaunoti daudzi krusti celmalās un pie mājām — Latgales ainavas neatņemamais vairīsts.

Kad būsim brīvi no nevajadzīgā balasta, dzīve būs vieglāka!

Laimīgu un bagātu Jauno, 1992.gadu!

Draudzīgs kolektīvs

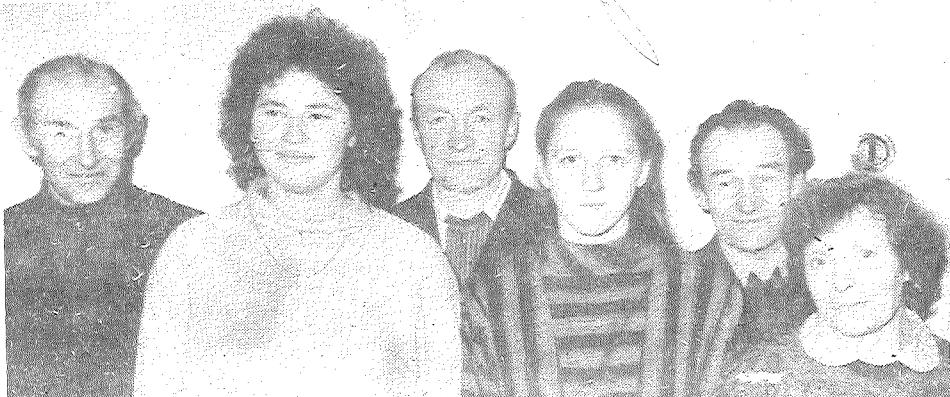
Izveidojies kopsaimniecības "Dzintars" Briežu govju lielfermā. Labi tajā iejutušas maiņas slaucējas Sanita Lazdāne, Olga Lazdāne, pamtsaucējas Veronika Ušacka, Albīna Znotiņa. A.Znotiņai labākais rezultāts vienpadsmīt mēnešos — 2929 kilogrami no katras gotiņas, kā-pinājums — 120 kilogrami.

Kā jau kompleksā, kur vairāk kā 200 slaucamās govis, darba pieteik sargiem Jāzepam Znotiņam, Lailai Kupcī, vētarstam Valdim Kuršītīm, fermas brigadierim Ērikam Gavaram un lopbarības pievedējam Jurim Daigim (attēls pa labi).

Šogad labākā ir Romānu ferma: vienpadsmīt mēnešos vidēji no govs iegūts pa 3045 kilogramiem piena. Centīga bijusi jaunā slaucēja Liga Vanaga, kuras grupā ir plus 44 kilogrami. Savukārt pensionāre Jevgēnija Jaunromāne izslaukusī no savas grupas Latvijas brūnajām 3126 kilogramus no katras, kas ir labākais rezultāts kopsaimniecībā.

Attēlā (pa kreisi): Romānu fermas kolektīvs: K.Martinovs, V.Lukjanova, K.Kirilovs, L.Vanaga, Alberts un Jevgēnija Jaunromāni.

J.Silicka foto

Ilgā qaidīta pirmā latgaliešu filma ieraudzīja dienas gaismu. Rīgas kinostudijā notuķa šīs lentes darba skatē. Autors - režisors Jānis Streičs uz to bija uzaicinājis kultūras darbiniekus - latgaliešus, dažus kinokritikušus un citus interesentus.

Tā ir vārda pilnā un vispusīgā nozīmē pirmā latgaliešu filma, veidota pēc izcilākā rakstnieka Jāņa Klīdzēja romāna "Cilvēka bērns" motīviem. Režisors mūsu pašu preliejietis Jānis Streičs, filmas operators Harijs Kukels, arī latgaliskām sāknēm, mākslinieks noformēlājs - rēzekniečis Osvvalds Zvejalsnieks, šejienietis ir arī filmas direktora vietniece Pēteris Keišs, redaktors - varakļānielis Antonis Broks. Filmā valoda kolorīti, spilgti un tiri latgaliska.

Gandrīz visi aktieri ir latgalieši -- B.Ružs, A.Līvmane, B.Pižics, R.Ančans. Daugavpils teātra topošie aktieri...

Grūti šo filmu iedomāties bez dzīvā tautas gara, masu skatiem, sadzīves izdarībām, godībām. To fonu un aktīvo dzīvīgumu veido Rēzeknes Tautas teātra aktieri, šīs pilsētas bērnu un jaunatnes jaunrades centra meiteņu vokālais ansamblis, folkloras kopā "Rūta", kā arī daudzi citi latgalieši no Rēzeknes, Ludzas, Viļāniem.

Rēzeknes apkārtne kā uzpēmšanas vieta un rēzeknieši (tē vēl būtu ipaši jāpiemin dzejnieks Antons Kukojs bagātnieka Kazača lomā) izlekti domīnē filmā.

Taču galveno panākumu nesējs -- vismazākais rēzekniečis - Andris Rudzinskis. Rēzeknes 1.vidusskolas otās klases skolnieki. Latgales puika. Cilvēka bērns. Galvenās - titullomas tēlotājs. Bonuks.

J.Klidzēja daļēji autobiogrāfiskajā romānā, kas filmas pamalā, maza zeno Boja būtībā spilgti prizmējas vai viss latgaliski būtiskais -- etnomentalitāte, valoda, attieksme pret dabu, sievieti, reliģijas iespaids uz pasaules skājumu, izjūtu un citi momenti. Romānā kā jau literārajā darbā tas lielā mērā izleikts visai pagaros monologos, kas pilnībā pārnesti uz filmu, runātu preti kino specifikai.

Režisors to visu apzinādāmies, no šiem monologiem izmantojis pašu raksturīgāko, trāpīgāko, bērnu (latgaliešu bērnu!) psiholoģiju noteicošo.

PIRMIE IESPAIDI Latgaliešu filmas "Cilvēka bērns" skatē

Pārējais izvērsts un izteikls ar dialogu, darbibas, mīnikas, mainīgo situāciju palīdzību. Tas paglābj filmu no stāstušķīnā un dara dzīvu, dinamisku, piesaistošu.

Jā, galvenā varoņa lomas tēlotājs Andris ir ists atradums un rezē filmas panākumu galvenā čīla. Izmēģinot daudzus šī vecuma zēnu filmas vajadzībai, Jānis Streičs atgriezās pie paša pirmā, kuru bija iepazīnies. Tas bija Andris Rudzinskis un izrādījās istais.

Pirmajos kadros sastopeties ar šo sīko, mazliet "stūraino" zēnu ar nesen pārdzīvoto zobu "nomaiņu", rodas pat zināmas šaubas un pretstatīga izjūja, aceroties Jāņa Klīdzēja vitālo, dzīvīgo, žīperīgo Boni. Taču ar katu jaunu darbibas loku mazais tēlotājs mūs ne tikai pieradina pie sevis, bet arī ieintrīgē un beigās uzvaroši "no liek" savā pusē.

Pats galvenais -- tēla organiskums. Kaut arī loma liela un nav no vieglajam, Andris ar savu raksturu un režisors iejūtīgo virzības prasmī pa-

nāk ticamību, dabiskumu. Pārvor ne vienu vien zemūdens klini -- jaunattieksmēs ar baznickungu (skričišanās zītgā, sacensībās ar automobili braucošo baznickungu vien ir ko vērtē!), "iemīļoto" pieaugušo meitu Bibuku, gan sakārā ar veikalā "pāņemto" nazīli un citām, kā smejies, nevienozīmīgām situācijām. Gandrīz nekur nerodas iespaids, ka teksts būtu "iezubrīts", tas organiski "dzīvo" kopā ar zēna raksturu, darbibu un konkrētajiem apstākļiem. Ne mazums humora situāciju top, tēlotoj pieaugušu, zinošu vīru, izmantojot

"augstāku" limeņa leksiku. Tieši ar Bonu un viņa mazo "laikabiedru" (Paulīnas lomā labi "dzīvo" skolniece no Viļāniem - Agnese Stafecka) izdarībam saisītā galvenā filmas sižetiskā un psiholoģiski emocionālā linija. Tāpec brižiem šķiet, ka pieaugušo lomas tam visam tāds epizodisks pielikums vien ir. Taču rūpījāk iedzījnoties filmas struktūrā, jātāzist, ka visi viņi ir savās vietās. Tā nav tradicionāla "bērnu filmā", kur aiz mazo izdarībām stāv pieaugušo pārgudrību un didaktiskais pirksts. Te visi dzīvo savu pastāvīgu, katra rakstura un Latgalei zīmīgu nosacītību ieteiknu dzīvi. Koloritākie pieaugušo personāži - paša Jāņa Streiča tēlotais baznickungs, Romualda Ancāna muzikants, Antona Kukoja Kazačs (vārbiņi gan mazliet pārhiperbolīzēti). Salīzinot ar Klīdzēja romānu, filmā daudz mazāka vieta ierādīta vectēvam, Tanclavam, varbūt vēl kādam no romāna personāžiem, dažs no tiem vispār ne nefigūrē. Taču to negribēlos raksturot kā trūkumu. Drīzāk -- kā režisors talanta īpatnību - viņa izleikto kinematogrāfisko domāšanu, smalku mīra izjūtu un spēju atbrīvoties no liekā, visu pakārtojot galvenajam.

Filmā mažoro raksturu nosaka le redzamo Latgales jaunu sirsniņumus un atvērību, izdarību humoristiski drastiskās tonķārtas, dabas skaisītums, latgaliešu folkloras motīvi, dziesmas un mūzikā, kas vijas cauri visai filmai. Taču ne filmā kopumā, ne tās sastāvdājas nevēršas latgaliskā etnogrāfisma demonstrācijā. Tas viss ir tikai dzīves un etnosa būtības sātvāda.

* * *

Pēc filmas skates izvērtas pārrunas un dažādi pārspriedumi. Nešaubīties, ka filmā Latgale gūs atsaucību un izpratni, radas jautājums: ka to izpratīs citu tautu pārstāvji, zūdot latgaliešu runas koloritājam uesumam. Protams, ktrs šāds darbs tulkojumā zināmā mērā zaudē. Taču, jādomā, ka spilgtais vizuālais materiāls, personāžu darbība, reizināta ar teksta ietvertā saturā jēgu spēs filmas vērtības nodot arī cittautu skāstājēm.

Pēteris Zeile

REZONANSE TĀDS IR VINU, DARBA STILS

Par Līvānu eksperimentālo māju būves kombinātu esmu sarakstījis papīru kalnus, tamdēļ I.Korolovas raksts "Novadnieka" šā gada 14.novembra numurā "Jūs esat parādā; kungi!" par to, kā te tikuši apbēdināti Slavutičas ceļnieki, mani nekādu izbrīnu neradīja. Tas te ir normāli, pierasti, jo tāds jau ir šī kombināta vadības stilis. Tādas kategorijas, kā sirdsapsziņa un kauna jūtas uz šiem cilvēkiem nav attiecīnāmas.

Māju būves kombināta darbinieki saņāmātā atbalstīja jaunās vadības iniciatīvu panākā neatkarību no tresta un nu likās, ka ledus ir sakustējies, ka reformu celā uzņēmums beidzot tomēr izklūs no sturpoela. Tomēr arī jaunā vadība neko jaunu nespēja izdomāt, kā tikai šķiesties ar varavīšainiem solījumiem pirmsvēlēšanu kampaņas dienās un turpinājās virzīties pa iebrukto ceļu: jaunās birokrātiskās struktūras aizpildīja ar vietnēm un pašīgiem, reizē ar "sevišķi uzticamiem" rūpniecības "bārotavai". Pašlaik "Pentagona" septītājā stāvā jau trūkst telpu un, laikam jau, drīz viņus sāks sēdināt ventīlēšanas kamērās.

Tad nu iznāk, ka tīcis vaļā no "spādiem", kombināts joprojām palicis to žņaugos, kur "attīstīta" mundieru cienīšana, pielišana, labuma sadalīšana "pēc deguniem", kur neviens un ne par ko neatbild. Varat būt pārliecināti - šīs personas savas vietas pie barotavas tik vienkārši vis neatdos, viņi lieliski prot pielāgoties pastāvīgi mainīgajiem apstākļiem. Arī ar demokrātiju viņiem pil-

nīga saskaņa.

Pārsteidzoši, tomēr tas ir fakts: māju būves kombinātā balsošanas turpinās no Bosserta laikiem, tikai rezultātu nav nekādu, līdz pat šim brīdim tiek risinātas "stagnācijas" problēmas. Tajā pašā laikā, neskatosies uz tautas uzticību, pašlaik augsti situācijā ierēdņi, kas aizgājuši prom no kombinātā, caur fiktīvām organizācijām var pievērt dienestu "Volgu". Dienesta stāvokla ļaunprātīgas izmantošanas galvenie iemesli ir tur, ka darba kolektīvs atstādināts no uzņēmuma pārvaldišanas un nevar arī pats sevi aizstāvēt. Tādēļ nelietības paliek nescītas.

Lāudis nespēj vai arī nevēlas saprast vienkāršu lietu: ja šodien tu norobežojies no Černobīļas likvidētāju problēmām vai, arī esī atmetis ar roku Slavutičas iedzīvotājiem, rīt jau pats vari nonākt viņu vietā -- ari tevi piekrāps. Kas tad aizstāvēs? Prokuratūra? Materiālo labumu sadale uz to neatliecas, kas, kā pieņemts uzskatīt, ir "strādnieku kolektīva" kompetenci. Arodībīra? Bet tā jau kā bijusi, tā arī palikusi par "komunisma skolu". Tad nu iznāk, ka sīcēju glābšana ir pašu sīcēju rokās.

Izeja, cienījamie černobīlieši, manuprāt ir tikai viena: neapgrūtinet nevienu ar sūdzībām, negaidiet labo onkultu no centra! Pastāviet par savām tiesībām uz vietas. Pieprasiet, stāviet stingri, cīnīties pret birokrātiju. Bet neprasiet - nav devīgo.

A.GRIGORJEVS
Livāni

LATGALIŠU BĪDREIBAS. KAI BYUT?

Kod 1988.goda latgalīšu pēc vairāku godu desmitu pīspidu kļusēšanas, otkol sasarūsējos uz jaunu goreigu apsauvinōšonu un sovās kulturas bīdreibus dybnyšonu, lykōs, nu heidzūt sytuse tei rūbēstundē, pēc kurus šei daudz ūndurzēito latvišu tautas daļēja nu atliku placus, izataisnōsis un seis sovu eistynū atdzimšonu.

Taču, lai pat Reigas Televizejas centrā nutyka dybnyšonās kongress, un beja izveidota vasala bīdreibu savīneiba ar cinejamū kinorežisoru Jāni Streiču priķsgolā, byuteibā niķs vīn izgōja. Tisa, šis tīs gon tykā un teik dareits Rēzeknē. Daugavpili, Varaķlonū, viņa útrā mīstējā, skūlā, tūmār vysbižok izarōdis, ka daudzi put jau aizmērsuši, ka beja rakstureiši isināgumus, kū spriduši un sevi lūlojuši. Isakļauņutis šimā kusteibā. Pavysam bez spora šūdin ir myusu tautiši. Varbyut trykstēt eistu dorba kordinatoru, varbyut pēc pyrmajim susajimšonos viñim isastōjusēs apāteja? Deļ kā ta cenis! Voi nav gona labi taipat - sovā mozdörzenā, pi televizora, voi vī kōrši īmalkojut pa skōrnīceņam!

Vasoku, ka slīkti. Pošomuleibas tīmā vysā pi eik. Bet tai taču var apsatuukot na tīk mā, arī grā. A cylvākam ar taidu goru d nīžāl ni eistus iksējós naatkareibas iz rutas, ni tautiskos apzīņas vajag. Ka tīk kā a dīneja nūdzīvōta!

ā, kādi drausmeigs reliks nu vreineigājim socialisma īkarojumim" užagulis pōri myusim!

Tāpēc, ja na cytādok sevi varom uzkužynot, tod vysmoz isaskateisīmēs vīsture. Kaut kas leidzeigs, tikai primitivōku idā Latgolā rysynojās up pādejo

godusmitēja meju. Nu vīnas puses - vysbrūtālōkō rusifīkāceja, nu útras - pošu nanuteikteibā un naziņa... Taitot, jōcēl tik rūkas augšā! Kū pret kēneju padareisi?

Bet... Tīši tod, kaut na lela, tūmār rodos apjēmeigu veiru kūpa, kas na tikai apjēdzā sovu pustā idzeitū broļu bezcereigū nōkūtni, bet arī sōka apjēmeigi meklēt nu to vysa izeju caur apsauvinōšonū aktivā kultūrizgleitojūšā kusteibā, kas mūdynōtu gan sovu tautiski latgalisku lapnumu, gan pošapzinu. Sōkumā šīm nu Vitebskas gubernās latvišu gola nōkušajim nādaudzajim goreidznikum un tūrelezejim studentim vyspadēveigoki atmūdai izarōdeja tī tautiši, kas beja dažus pēlnā uz imperējas golvaspilsātus fabrikom un celtnem. Tōdeļ, kai Francis Kemps, kuram šugod ap Zīmassvatikm palyktu 115 godi kups dīzīmēšonā, tai cytī jo dīmūbīdi beju jo bīži cīmeni šūs latgalīšu apsāmešonū vitōs, stōtēja un skaidroja jīm sovas tautas vēsturi, aicynōja uz izagleitošonū un radušu dorbošonū. Bet, kod policejai tīs sōka liktis aizdūmeigī, nautilyka cyta, kai dybnyt legalu latgalīšu apvīneibuy voi bīdreibu.

Latgalīšu? Tādas tautēibas cara īredni naatzyna. Ari ni Viļākā, ni Rēzeknē, ni Višķu pamatidzeivotīji sevi tai nasause. Bet sevi uzskatēja par latvišim, voi bīži viņ vīnkōrši par katolīm. Vordu "latgalīts" ivise pats Kemps nu senejo latgalīti cilts nūsaukuma, tāpēc pyrmos bīdreibus nūsaukums vareja tīt apstyprynots tikai kai "Latvišu Muzykalō bīdreiba". Jōs reģistra gods "organizatori - bazneicīungi

Fr.Trusuns, N.Rancans, K.Skrynda, studenti Fr.Kemps, I.Jurkāns, F.Cyukōrs u.c., atbalsteitōji - muzykas profesors J.Vitols un jo audzēknis E.Melngailis. Fr.Kemps atcerās: "Kod marta mēnesi 1903.godā Jēzus bazneicās školas zālē beja sasaukta bīdra dybnytōju sapulce, tod tātās sagōja tik daudz, ka beja gon pylnu zālē, gon koridors, gon pogoloms. Taču, kod tyka nūteikta bīdra mōksa - seši rubli godā, sajūsma monōmi atstoba..."

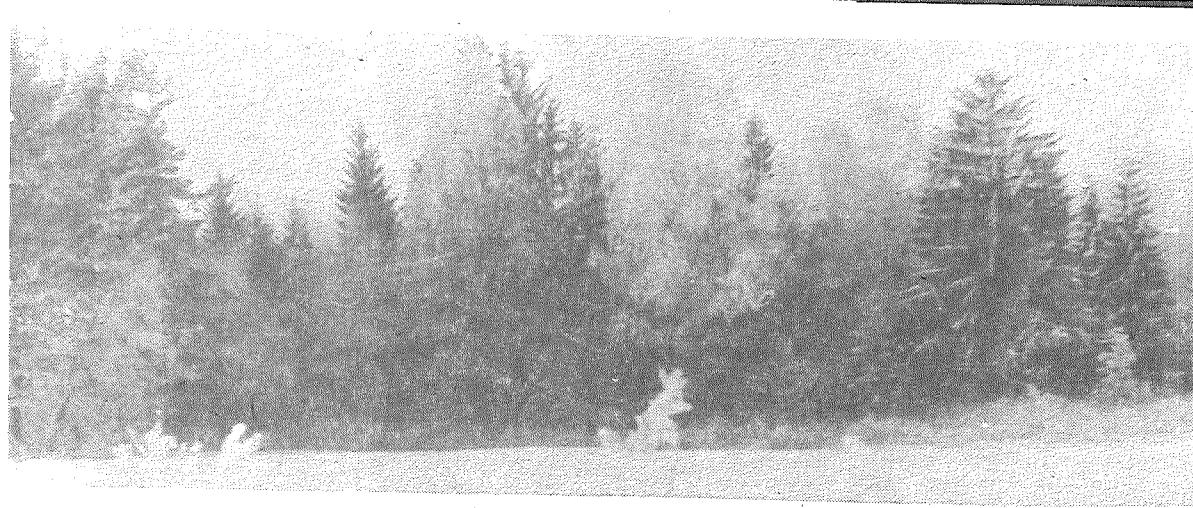
Jā, na vysi tūreiz saprota šāidas bīdreibas byuteibā, arī napīcišamus izdāvumus, lai jū uzstātātu. Tūmār jei tyka nūdybyñoita ar F.Trusunu priķsgolā. Sovukort Kemps uzajēmēs kōra un teātra trupas organizēsonu. Un jau pēc pusgoda nūtyka pyrmaiš kōra koncerts, pēc devenēm mēnešim arī pyrmō teātra izrōde, tyka iretas pošim sovās telpas.

"Te likās nabys liki aprodēt uz tōm apryndom, kas bīdreibus dzeivē jēme daleibū," tōlok roksta Kemps. "Tī beja pusīgleitoti latgalī. Vārīk nu tūreigim un vacīkājim pilsātās idzeivotījim. Jī - tī tī atbalsteitōji, veicnōtījī. Jaunātē, kas tūreiz beja tryceiga, sova grāsa vītā bīdreibui upurēja dedzeibū un dorbu. Naaprokstama prica beja vacīkū cylvāku sīrīs, kod jī ap sevīm redzēja studentus, ģimnāzistus, kas runōja vītā vacājā, pusaizmērstaļā volūdā."

Tai kā bīdreiba ar sovīm vokorīm un savīseigū vidi kļīva par eistu latgalīšu centru tōlājā Pēterpili, tod na breinums, ka arī ik vīn vīrācējs centes tīmā pabyut. Lyuk, kai vīn vīrācējs sareikojumā aproksimātā vālōkais bazneicīng J.Grišans: "Mes ar krystītāvā arī pi vokora īsārodām Latgalīšu

bīdreibā. Lela, skaista zālē, tīmā jau beja daudz cylvāku. As vērū un breinojūs, ka Peterpili tik daudz latgalī un vysi isaver kā kungi. Pazeistamas jaunkundzes aicynōja mani dejot. As atsasacejūs, tōpēc, ka namōcēju. Pyrmū reizi tādā sabīdreibā as jutus kā lōču nu mežā.

Latgalīšu inteligeunce pulcējōs šīmā bīdreibā kotrū sastdin un sv

BAGĀTĪBA, KO NEVAR ATNEMT

Nu Vecgada sliktājo atskatošies atpakaļ, šis gads pīrb kā kaleidoskops. Nedod, Dievs, vairs latvju tautai piedzivot šo sarkano asinu krāsu - pagājušā janvāra krāsu, uz mūžiem saglabātībā brivās Latvijas ģerboņa saules zeltais un ozolzaru jaļo krāsu, palīdzītārāk pārkjūt melnajai un pelekajai cenu, inflācijas, partiju kīldu, jaužu sīkumainības, nesalicibas, skaudības, plēsonības un jauņuma krāsai. Atmīnā no šī kaleidoskopa iznirst visdažādākie gada laika sastaptie cilvēki - interesantais personības, tālredzīgi zemes kopēji, rūpju nomāktas ģimeņu mātes, uzpēmīgi spekulanti... Bet katrs no viņiem ar savu dzivi tik lielā mērā aizņemtis, ka nav atrasts laika, lai ielūkotus savos lidzcilvēkos, lai pateiktu kādam paldies, lai padarītu kaut ko jūluži par velti. Tieši tāpēc šodien viņam grības nedaudz pastāstīt par vievu tīkšanos gada nogalē, par cilvēku, kurš negribēja neko citu, kā pateikt paldies.

* * *

Aglonas slidenos un smiegainos pākalnus pārvārēdama, uz brīdi sagura redakcijas mašīna, apstādamās pie kāda uzkalniņa. Izķāpu ārā, vēl jo vairāk tāpēc, ka uz kalniņa zem glītis nojumes bija redzams krucifikss, kā varēja saprast pēc svaigā koka - nesen uzstādīts.

Te nejauši satikos un iepazinos ar kādu sievieti - Broņislavu Sprūji un viņas stāstītās vienkāršos, bet siltos vārdos atklāja daudzus savas puses Jaudis, un atklāja arī pašas sievietes sirdi un dvēseli - prast saskaņāt labo savos Jaudis, savos tuviniekos, savos

kaimipos, savā mācītājā, skolotājā, kantora Jaudis.

- Šogad atskatījos uz savas dzives 50 gadīm, - teica Broņislava Sprūje. - Tālā pagātnē mana skaistā un bezbēdīgā bernība zem gādīgo vecāku pajumties. Agrā jaunībā man nācās viņus zaudēt, es paliku viena ar 11 gadus veco brāli, kurš nesāpēma nekādu pabalstu, toreizējā sovhoza priekšniecība pat atpēma zemi, atstājot 15 simtdaļas. Bija ļoti smagi dzives gadi. Bet bija labi cilvēki Leonora Līvdāne, Monika Valaine, Rējīna Uķina, kuras palīdzēja un balstīja mani un mazo brāli, kā vien spēdāmas. Stāpiņš Mādelāns, Pāvels Ruskuls nāca un palīdzēja ar virēša padomu un spēku tajos dārbo, kur tas bija vajadzīgs. Tā mēslikām uz ceļa. Bet pēc gadiem vēlreiz sarežģījās mana dzīve. Smagi slimoja mana mazā meitīpa. Un arī toreiz man būtu nācis ļoti grūti to visu panest, ja bērnu izvilkta nebūtu palīdzējusi kaimipiene Monika Valaine.

Strādāju par slaučēju, kopu teju. Gadi pagāja smagā darbā. Bet savā piecēdesmitājā vasārā gribējās izdarīt ko tādu, kas ilgi paliku atmiņā. Sarunājām ar savas puses Jaudim un nolēmām atjaunot krucifiksu. Jūnija sākumā to ievēlīja. Pāri uzkalniņam lidz krusta pakājē bija noklāts tautisks celiņš, viss slīga vienos ziedos. Sanācēmās dzīvēja Jaužu, ierādās katoļu jaunatnes biedrība. Meitenes dziedāja garīgās dziesmas. Ierādās Aglonas bazilikas toreizējais dekāns Pēteris Onckulis un pašreizējais - Andris Aglonietis. Bija vēl

viens prāvests. Ar skaistiem vārdiem P. Onckulis svētīja mūsu krustu, to darīdams tikpat skaisti kā vadīdams citas baznīcas ceremonijas, ari laulāšanu un citas. Un nosūtīt viņam caur avizi daudzus sirsniņus sveicenius Jaunajā gadā, labas veselības un možuma vēlējumus, pateicību, ka grūtajos gados viņš prata saglabāt svētumīto sava dievīnam un jaužu sirdīs un par to, ka kara gados viņš aizveda uz Vanagiem un saglabāja Dievmātes svētbildi. Ar ciepu un sirsnību mēs tāgād sapēmam ari savu jauno dekānu - Andri Aglonieti un, sveicot Jaunajā gadā, novēlam iemantot tikpat lielu jaužu mīlestību.

Pēc krusta ievēlīšanas mēs visi pulceļāmies manās mājās - uz mieļastā galdu par godu gan jaunajam krustam, gan maniem 50 gadīem, gan manas meitas 18 gadīem. Sova hoza administrācija man dāvināja Latvijas karogu. Tā bija skāistākā dāvana manā mūžā... P. Onckulis pārsvētīja šo karogu, manu māju, katoļu biedrība sveica meitu pilngadībā. Spēleja Greižu ģimenes ansamblis "Vālodzīte". Ne ansainblis, ne mielasta sainīcīces pensionāres Veronika Daukste, Sofija Mādelāne par savu darbu nepēmēma nekādu samaksu, kaut arī visu cepdamas un vāridamas nebijā naktis gulējušas.

Nevaru aizmirst šos svētkus arī tāpēc, ka tie kāda cīta mūžā bija pēdējie. Ielūdzām meitas pirmo skolotāju Aleksandru Drukaļsku, kura sirsnīgo palīdzību meitai skolas gados grūti pat novērtēt. Skolotājs ierādās. Būdamis smagi slims un nespēcīgs viņš ierādās pie savas audzēknies vi-

ņas goda dienā. Drīz aizbrauca. Pēc dažām dienām sapēmām sēru vēsti: skolotājs bija aizgājis mūžībā...

Mēs klusējām. Viegli putējoja. Sniegs pamazām aplākja visu. Taču, kalmiņu, jaunos kociņus. Laiks un gadi tā apkārējās sāpes cilvēku sirdis. Apklāj kapus. Apklāj pārestības. Bet labais nepazūd. Ari laikam cauri.

- Cilvēki ir dažādi, - turpināja mani sarunu briedē. - Cilvēki ir labi. Man patīk labi cilvēki. Bet gadās ari citādi. Braucu šovasar ar zirgu, tas trūkās, izmēlēja mani un manas manas. Izkrita ari naudas maks ar pāris simtiem rubļu. Kad pēc laika altāpos un braucu atpakaļ, atradu maku ar vizītkarti, bet naudas tajā vairs nebija. Zināja tāču cilvēks, vizītkartē bija uzrakstīts, kam tas pieder. Bet nē. Neatdeva. Lai tas paliek uz viņa sirdsapziņas. Bet reiz gadījās braukt kolhoza autobusā. Nezinu kā, bet maks ar 500 rubļiem bija izslidējis no kabatas. Griezot pie autobusa šofera Folgina. Jā, viņš to bija atradis un man aldeva. Paldies vijam.

* * *

Darbdiennes dzīvo blakām svētku dienām, labie cilvēki - blakus Jauņajiem. Tādār ir dzīve. Mēs šķirāmies. Un atkal likumojot tālāk Aglonas ceļos, es domāju pie sevis: cik labi ir mācēt redzēt cilvēkus sev blakām un prast viņus novērtēt un pateikties. Tā kā prot šī sieviete.

Būsim redzīgāki! Jaunajā gadā! Būsim jūtīgākām sirdīm! Laba sirds - tā ir pati lielākā bagātība, ko Dievs cilvēkiem devi. Un to neviens nevar atlēmt.

L.Sila

Mazais, baltais vīriņš uzlaidās uz kaņu sliedes un no turienes izskatījās gluži kā pārsla, tikai bija daudz kusīgāks un grozīgāks. — Drīšu griezāmās ir zem kamanu sēdekļa, — viņš teica un tūlin nozuda. Viņam laikam gribējās tikt uz mājām siltā gultā.

Ar griezāmā palīdzību viņa atsvainījās no drātīm un varēja celu turpināt. Laimīgi izdalījusi visas savas dāvanas, viņa sēveka pārbrāuca mājās. Kā viņu tur Ziemassvētku vecītis sagaidīja, to varai iedomāties. Arī briežiem bija vēl ilgi ko spriest par saviem piedzīvojumiem.

— Vakarnakti laikam bijusi liela vētra, — cilvēki otrā ritā sprieda.

Visszinātāju nodalas vadītājs to dzirdēja un pastāstīja Sniega Karalienei. Viņiem par to bija lieli smieklī.

KĀ IZTIEK MAZNO-DROŠINĀTIE RAJONA CILVĒKI?

• Pavisam rajonā ir 1300 vienību veci cilvēki, kuriem nav apgādnieku. Viņu aprūpi daļēji veic sociālās nodrošināšanas nodala, Žēlsirdības kustība un Sarkanais Krusts, citas sabiedriskas organizācijas, atsaucīgi cilvēki.

• No republikas budžeta maznodrošināto ēdināšanai (pārtikas taloniem) bija iedalīti 18000 rubļu gadā. Talonus saņēma 188 cilvēki, tai skaitā 45 Līvānu, 33 Preiļu, pilsētu, pārējie — lauku vienītūnieri. Riebiņu un Stabulnieku pagasti no šādiem taloniem atteicās, iebilstot, ka taloni vajadzīgi vai nu visiem, vai nu nevienam. Diemžēl līdzekļu bija par maz, lai varētu atbalstīt visus.

• Vientuljie vecie cilvēki (bez maksas) var saņemt ārstēšanās ceļāzīmes uz sanatorijām.

• No republikas sociālās apdrošināšanas fonda pirms Ziemassvētkiem rajonam bija iedalīti 23 tūkstoši rubļu. Šos līdzekļus vajadzēja izmantot dāvanu un pabalstu sagādei maznodrošinātajiem. Ja šiem dažiem tūkstošiem kārtā kāds mazumiņš no vietējiem budžetiem, tad pabalsts vai dāvana, ko saņems maznodrošinātie rajona cilvēki, būs krietni vieniespaidīgs.

• Tie cilvēki, kuriem iztikai maz līdzekļu un kuriem nav apgādnieku, nepieciešamības reizēs ir tiesīgi saņemt vienreizēju pabalstu gadā divu minimālo pensiju apmērā. Šogad visi, kas rakstīja iesniegumus, pabalstu saņēma. Tiesa, nemot vērā sociālās nodrošināšanas nodalas iespējas, tikai 25-35 rubļus.

• Savas vecumdiennes pansionātos pavada 60 rajona vientuljie veci, kuriem nav, bet atsevišķos gadījumos tomēr arī ir apgādnieki. Trim pansionāta iemīniekiem (starpībā starp pensiju un noteikto uzturnaudu) maksāja bērni.

Pansionāta tantinas un onkulīši šogad tika aicināti braukt uz Jaungada eglīti Preilos. Atteicās, jo labprātāk gribēja šādā brīdi pabūt baznīcā.

Sagatavoja
A.IJINA

BARBARI

Māja

ar spožām logu acīm
bērniem pasauli rādīja,
pie viena no tiem

Kīnas roze stāvēja.

Bet tad,
kādu nakti,
kad tunisa sabiezēja
lipigi melna,
delna,
savilkta dūrē, sīta -
dzirkstošas šķembas
krita...

Rīla bija redzama postaža visa:
kur jaunā roka situsi,
sastīngusi asins lāse
palikusi,
pār to

stikla varavīksne
uzplaukusi,

Kīnas roze,
pušu lauzta,
kā pārmetums kluss
uz grīdas dus.
Mājai izsistas acīs,
lām dūru nav,
saplosīta Kīnas roze -
tai ērkšķu nav.

PIEZĪME: 13.decembra nakti, kad Latvijā pirmo reizi svinēja Lūciju - gaismas nesēju dienu, neatklāts(i) jaundarīs(i) Jersikas devīngadīgajai skolai izsila vairākais logus, izdemolēja apakšstāva telpas, saplosīja Kīnas roze un aiznesa cilvēka galvaskausa mulažu. Atstāja arī vizītkarti - lielu, dublīnai zābaku pēdas un asīnu traipus uz loga rūtim.

D.Vanaga

Franča Kempa pieminai

24.decembrī Latgales sabiedrība plaši atzīmēja viena no spilgtākajiem novada pirmās atmodas darbinieka Franča Kempa 115.dzimšanas dienu. Šis savdabīgais cilvēks bija pirmo latgaliešu laikrakstu "Gaisma" un "Daugava" redaktors un izdevējs. Strādāja arī citos izdevumos, savā laikā plaši pazīstams vēsturnieks, dzejnieks, arhitekts, aktieris un arī tālredzīgs politiķis. Nautrēnu un Zvīgnenes ciematos, kā arī rajona centrā Ludzā, Rēzeknes pilsētā viņa atcerei tika rīkoti dažādi pasākumi.

Šis cilvēks (dzimis zemnieku ģimenē Rēzeknes rajona Maķānu pagasta Sprūževas sādā) dārgs visai Latgalei. Līvānos dzīvo viņa dēls Leo-polds, dzimis 1927.gadā.

Lai arī mums zināmāj F.Kempa biogrāfijā nav ziņu, ka būtu bijis Preili novadā, taču 1943.gadā palīdzēja izveidot izdevniecību Daugavpilī, tajā pašā gadā sagatavoja manuskriptu "Jersikas karala valsts". Viņa spalvai piedēr grāmata "Latgolas likteņi" (izdeva par saviem līdzekļiem) un daudzi raksti. Par

*Lai mirdz ceļā
zvaigznes,*

*Darbi lai veicas,
Gaišas dienas rit!*

**CIENĪJAMIE
LIVĀNU PILSETAS
IEDZĪVOTĀJI!**

No sirds vēlam jums visiem laimigu, jauku, mierigu Jauno gadu! Lai būtu veselība, spēks un izturības!

Līvānu pilsētas valde

*Lai katrā ģimenē un sētā,
Kur latvju vārdi skan,
Ir galda rudu maize
svētā
Un maizei līdzi miers un prieks.*

Laimīgu un panākumiem bagātu 1992.gadu vēl pagasta iedzīvotājiem Turku pagasta TDP un valde

Apsveicam Preili sadzīves pakalpojumu kombināta kolektīvu Jaunajā gadā! Novēlam panākumus darbā, stipru veselību, laimi ģimenē un svētku noskaņojumu.

Administrācija un arodkomiteja

novadu daudz interesantu ziņu rodam "Daugavas kalendārā", kuru viņš izdeva no 1905. līdz 1914.gadam.

ATTĒLOS:

Latgales aktieru grupa 1907.gajā, F.Kemps stāv otrs no labās malas; F.Kemps ar dzīvesbiedri Konstanci Dauguli.

Jau gadu myja. Ko lai vēl?

*Tik daudz vēl skaista notiks,
Bet lai nekad nav gadu žēl,
Kas mūžā nodzīvoi.*

Sveicam Arnoldu Gierkeni lielajā jubilejā! Vēlam gan Jaunajā gadā, gān turpmākajos dzīves gados stipru veselību, spēku, izturību, dzīvesprieku un vēl daudz trāpīgu šāvienu!

Vārkavas mednieku kollektīvs

Sveicam visus pagasta iedzīvotājus Jaunajā gadā!

Lai Jūsu mājās valda miers, saticība, mīlestība, lai visiem stipra veselība. Pelēču pagasta valde

GALVENA REDAKTORA V. ANTONS RĀNGĀNS

Leikraksts iznāk kopš 1950.gada 29.marta, otrdienās un ceturtidienās. Dibinātājs un izdevējs — apgāds "Avīze", Rīga, K.Barona ielā 2. Reģistrācijas apliecība Nr.0091.

Redakcijas adrese: 228250, Preili, Aglonas ielā 1. Tālrunis 22305. Datorsalikums, iespiestis ražošanas apvienības "LĪTA" Daugavpilī (ipogrāfijs, Valkas ielā 1. Ofsetiespiedums. I nosacīta iespiedloksne. Metiens latviešu izdevumam 9219. krievu — 3293.

Pasūtījuma indekss 68169.

CIENĪJAMIE RAJONA IEDZĪVOTĀJI!!

Sakarā ar joprojām ierobežotajām benzīna piegādēm rajonam, kā arī pasažieru plūsmas samazināšanos svētku dienās, tiek atcelti šādi autobusu satiksmes maršruti:

31.DECEMBRĪ

17.10 Preili — Aizkalne — Preili
18.35 Preili — Prikūji — Smelteri — Pienipi — Preili
18.08 Preili — Rožupe — Livāni — Rožupe — Preili
17.10 Preili — Pelēči — Ārdava — Pelēči — Višķi — Arendole — Višķi — Pelēči — Preili
17.15 Preili — Stabulnieki — Sīlukapi — Stabulnieki — Preili
18.01 Preili — Vārkava I — Upmala — Kalupe — Upmala — Vārkava I — Preili
18.10 Preili — Šaripovka — Upmala — Dzintars — Rožupe — Livāni — Rožupe — Dzintars — Upmala — Šaripovka — Preili
17.40 Preili — Gailiši — Krāce — Gailiši — Preili
17.22 Preili — Prikūji — Rudzāti — Turki — Rudzāti — Prikūji — Preili
17.37 Preili — Aglonas st. — Aglona — Ezerukini — Aglona — Grāveri — Aglona — Aglonas st. — Preili
15.20 Preili — Livāni — Turki — Gruguji — Turki — Steki — Mežancāni — Livāni

1.JANVĀRI

4.35 Preili — Livāni — Turki — Gruguji — Turki — Steki — Mežancāni — Livāni — Preili
6.18 Preili — Vārkava I — Upmala — Kalupe — Upmala — Vārkava I — Preili
6.25 Preili — Kategrade — Jaunaglona — Kapiņi — Aglona — Jaunaglona — Kategrade — Preili
8.00 Preili — Riebiņi — Silajāni — Riebiņi — Preili
7.30 Preili — Prikūji — Smelteri — Pienipi — Preili
5.05 Preili — Stabulnieki — Sīlukalns — Kassališi — Rudzāti — Steki — Rudzāti — Preili
8.50 Preili — Rožupe — Livāni — Rožupe — Preili
7.00 Preili — Šaripovka — Upmala — Arendole — Višķi — Pelēči — Ārdava — Pelēči — Preili
5.50 Preili — Upmala — Dzintars — Rožupe — Vanagi — Upmala — Preili
5.55 Preili — Aglonas st. — Aglona — Grāveri — Aglona — Ezerukini — Aglona — Aglonas st. — Preili
6.49 Preili — Gailiši — Krāce — Malta — Krāce — Gailiši — Preili

PREILI RAJONA UZNĒMĒJI

tieki aicināti uz sabiedrības dibināšanas sapulci, kura notiks 1992. gada 3. janvārī plkst. 10.00 rajona izpildkomitejas zālē.

Ar līguma un statūtu projektu var iepazīties pie tehniskās sekretāres.Tel. 22238, 22237.

Lūdzam visus rajona iedzīvotājus saglabāt šajā gadā neizmantotos talonus no Nr.26 līdz Nr.60. Tos būs iespējams izmantot 1992. gadā.
Rajona izpildkomitejas plānu komisija

Kopsaimniecības "Latgale"
privatizācijas komisija paziņo, ka kolhoza kopsapulce notiks 1992.gada 17.janvārī plkst.9.00 kolhoza kultūras namā.
Darba kārtībā: kopsaimniecības "Latgale" pajū kapitāla daļu aprēķina rezultātu apstiprināšana.

MĀCĪBU UN KURSU KOMBINĀTS

aicina uz A un V kategorijas traktoristu - mašīnistu kursiem, kuri sāksies 1992.gada 6.janvārī.

Tālrunis uzziņām 21450.

LASĪTĀJU IEVĒRĪBAI

Laikraksta "Novadnieks" nākamais numurs iznāks 1991. gada 7. janvārī.

Gan sāpju dienas, gan saules rīts.

It viss tiek klusi zemē tīts.
E.Vēveris
Dalam bēdu smagumu ar Annu Spūli, VĪRU smiltājā izvadot. Bijušie darba biedri

Palika nepateikti vārdi, ko gribēji sacīt. Stāvot pie likteņa durvīm, Kas negaidīti atdarījis Un sauka aiziet. Skumju bridi esam kopā ar pierēķajiem, izvadot Vitāliju SERŽĀNU pēdējā gaitā. Kolhoza "Galēni" valde un arodkomiteja

Cik grūti šobrid ticēt, Ka nevarēs vairs rīt Tev labu dienu sacīt Un mājās sagaidīt. Dalām bēdu smagumu ar Anitu, un Jāni Lietauniekim, VĪRU un BRĀLI Stānislavu pāragri mūža dusā aizvadot.

Darba biedri

Viss nepazīd, kad, tēti, kapu kalnā Pār tevi vēsas smilšu saujas krīt. Vēl paliek siltums, ko tu dzivē devi, Un kaut kur dziļi sirdi sāpes mit. I.Auziņš
Izsakām dziļu līdzjūtību Ilmāram Spūlim, TĒTI guldot kapu kalnīnā. Preili SCO kolektīvs

Cik grūti šobrid ticēt, Kāpēc tik kluss viss un acis viz asaras? Sirdi vien sāpes un dvēselē satums, Vai tev vairs nebūs ne saules, ne vasaras?

Izsakām līdzjūtību Donata SUDNIKA pierēķajiem sakarā ar viņa pēkšņo nāvi.

Kopsaimniecības "Gailiši" arodkomiteja

Cik grūti šodien ticēt, Ka nevarēs vairs rīt Tev labu dienu sacīt Un mājās sagaidīt. Ā.Elkste
Izsakām dziļu līdzjūtību Pudānu ģimenei, meitu DAGNIJU traģiski zaudējot. Līvānu 1.vidusskolas skolotāju kolektīvs

Kam tu nāci, melnā māte, Nodzēst manu saules gaismu? Kam tu qēmi, zemes māte, Manu mīlu auklējumu?

T.dz.
Izsakām līdzjūtību Vitālijam Pudānam sakarā ar meitas DAGNIJAS pāragro nāvi.

Līvānu būvmateriālu un konstrukciju kombināta kolektīvs

Cilvēka mūžs ir tik līdzīgs koklei, Pārtrūka stīgas, un viss paliek kluss. I.Silazars
Izsakām dziļu līdzjūtību Ilzei Sudnai sakarā ar VĪRA nāvi. Preili trikotāžas fabrikas kolektīvs

Sai dzīvē ceļu bijis daudz, Tik ceļa nav uz mājām, Tā sliekšņa nav, kur apsēsties Ar nogurušām kājām.

Izsakām dziļu līdzjūtību Ilmāram Spūlim, TĒVU smiltājā izvadot.

Preili SCO 1.celtniecības iecirkņa kolektīvs

Un pēkšņi tavā skanošā darzā Kādu rītu ir ienācis klusums — Tik negaidīts un tik spalgs. Skumju bridi esam kopā ar tevi, Anna, pavadot DĒLU smiltainē. Kolhoza "Vārkava" zoovetdarbinieku kolektīvs

Koks nezin, kad vētrā tas lūzis, Ne cilvēka sirds, kad puķstēt tā stās. Skumju bridi esam kopā ar Elvīru Spūli, TĒTI smiltājā izvadot. 3.klases audzēkņi un vecāki

Tēva mūžs ir bērnu mūžos pārkalts, Tēva mūžs nu viņos tālāk zied. Skumjās esam kopā ar skolotāju Elvīru Spūli, TĒVU smiltainē izvadot. Pelēču devīngadīgās skolas skolotāji

Nebūs man vairs tēva stāstu, Gaišo skatu, silto glāstu, Viennēr iešu, mījo tēti, Tavā kalnā ziedus sēt. Dalāmies bēdās ar Ivaru un viņa māmiņu, izvadot TĒTI un VĪRU kapu kalnīnā. Bērnudārza "Pasaciņa" 10.grupas audzinātājas un vecāki

Skrienet ātri, labie vēji, Sauciel tēti atpakaļ, Vēl vajag viņa roku. Viņa gudra padomīpa. Esam kopā skumju bridi ar Ilmāru Sudnīku, viņa TĒTI smiltājā izvadot.

1.b klasses skolēni un skolotājas

Kam, vējip, tu nolauzi Diženo ozoliņu, Kam, zemīle, tu papēmi Manu baltu bāleliju? Izsakām dziļu līdzjūtību Jānim Sudnīkam sakarā ar BRĀLA traģisko nāvi.

Dienesta biedri